

tucatnyi protestáns és két görög katolikus település jelezte a vallási sokszínűséget. Térképünkön a protestáns települések egy részét – ahol az összeírások szerint nem volt más felekezet – ábrázolni is tudtuk. (Csak zárójelben jegyezzük meg, hogy a fentieknek megfelelően a mondott vonaltól keletre, illetve délre többségében, e vonaltól nyugatra és északra pedig törpe kisebbségként vagy szórványosan éltek görögkeletiek, akik gyakorlatilag mind szerbek voltak. A görögkeleti vallástól eltérően a római katolikus és a protestáns felekezeteknél nem lehet biztosan következtetni a hívek nemzetiségére – a megyében pl. római katolikus magyar, német, sokác stb. plébániák, de német nyelvű református eklézsiák is találhatóak.)

A községhatáros térképünk elkészítéséhez az I. katonai felmérés és Lipszky térképi adatai mellett esetenként más, elsősorban a korszakunkba eső, másodsorban a korszakhatárokhoz viszonylag közeli években készült megyetérképeket (Görög és Kerekes, Glasser stb.) is felhasználtunk. E térkép tervezése is igen sok problémát vetett fel, ugyanis a szöveges és a térképi források sok esetben egymásnak ellentmondó – jelenleg egyértelműen nem tisztázható – adatokat tartalmaznak, ezekben az esetekben a helységnévtári rész jegyzeteiben található észrevétel a különböző források eltérő adataira. Forrásaink közül a puszták kiterjedését (határait) Lipszky és még néhány térkép – de csak kisebb részben – sokszor nem azonosan tartalmazzák, így azok az egységesség miatt csak névvel és térképjellel szerepelnek térképünkön.

A helynévmutatóban az egykorú térképeken lokalizált, valamely mai településsel azonosított helynévnel – a képzett névforma után – közöltük az országos helységnévrendezés során kapott, itt 1904-ben hatályba lépett nevet („később” formulával bevezetve), továbbá a mai hivatalos magyar és/vagy szerb neve/ke/t; ha a település ma nem önálló, akkor lehetőleg a települési hovatartozást és változás esetén természetesen a mai megyei vagy állami hovatartozást is. Az egykorú térképeken nem vagy nem megfelelően (hozzávetőlegesen) lokalizált helyneveknél ugyanitt az erre és a név valószínű megőrződésére vonatkozó megjegyzések találhatóak meg, az ezzel kapcsolatos, esetenkénti kiegészítő megjegyzések a helységnévtári részhez tartozó jegyzetekben olvashatók. A tárgyalt időszak óta eltelt kétszáz év mélyreható társadalmi és gazdasági változásai, még inkább Magyarország viharos XX. századi története – ami tükröződik a Bács megyei kötetben többséget alkotó lakotthelyek megszűnésében, sok esetben nevük, hovatartozásuk vagy jogállásuk változásában, úgyszintén a községek és városok döntő része nevének és állami hovatartozásának megváltozásában –, valamint az ezekből adódó komoly névazonosítási

problémák a munkát igen megnehezítették. Az egykori településeknek, pusztáknak közel a felét lehetett biztosan lokalizálni, a régi lakotthelyek és birtokok jó részének helyét megfelelően mai részletes térképek hiányában nem (vagy legfeljebb történeti adatokkal) lehetett meghatározni. Persze nem kis részük azóta valószínűleg megszűnt, az egykori nevet esetleg más, a közelben levő lakotthely vagy egyéb helynév (területnév, víznév stb.) őrzi.

Még néhány mondat az egyes településeken a korszakunkban beszélt nyelv megállapításáról. A *Lexicon Locorum* és az egyik birtokos-összeírás szerinti az „illyrica”, továbbá Korabinszkynél az „illyrisch” megfelelője ma többnyire a szerb nyelv, e helységekben általában találunk jelentősebb görögkeleti lakosságot. Ahol nincs görögkeleti lakosság vagy csak törpe kisebbséget alkot, ott mindig van római katolikus lakosság, ennek megfelelően az idézett megjelölések mai megfelelője horvát (másképpen sokác, bunyevác stb. [népcsoport]). De az egykorú forrásaink sokszor eltérő adatai, továbbá a korszakunk első felében még oly jellemző tömeges lakóhely-változtatások arról tanúskodnak, hogy valamely időpontban egy településen a beszélt nyelv/ek/ megállapítása körültekintést igényel.

A különböző mutatóknál lábjegyzetekben rögzítjük, illetve részben megválaszoljuk az egyes források között felmerült ellentmondásokat, itt találhatóak a témához kapcsolódó kiegészítések és megjegyzések is. Összességében a jegyzetkből jól látható, hogy számos kérdésben természetesen még további, elsősorban helytörténeti kutatás szükséges.

Lelkes György

Magyarország történeti helységnévtára. Kiad. a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat. Sorozatszerk. Józsné Halász Margit. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat, 1987-

Jean Monnet emlékiratai magyarul

Az európai integráció válságos napokat, heteket él át. Nem tudni még, hogy miként sikerül az Európai Uniónak, az EU vezetőinek kimászni abból a politikai gödörből, amelybe az európai alkotmány szerződés elfogadásával, majd nem kis mértékben a franciaországi és hollandiai elutasító népszavazások „segítségével” kormányozták az európai összefogást. Miközben sokan – s köztük nem is kevesen némi kárörvendéssel – már az Európai Uniót siratják, alig akad valaki, aki arra vállalkozik, hogy az európai együttműködés alakulását egyrészt fejlődési folya-

matának, másrészt az elmúlt hatodfél évtized eredményeinek tükrében vizsgálja.

Kétségtelen, nem lehet mindenkor a múltra hagyatkozni, de – mint tudjuk – azt végképp eltörölni sem feltétlenül hasznos. A múlt rengeteg ismerettel, tapasztalattal szolgál, amelyek feltárása, kutatása, majd érvényesítése csak javunkra szolgálhat. Ezért is tekinthető szerencsének, ha megismerkedhetünk az európai integráció egyik legfőbb apostola, a napjainkra homályba vesző Jean Monnet gondolataival. Eddig Jean Monnet visszaemlékezései teljes egészükben, egységes kötetben nem jelentek meg magyar nyelven. A Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Főiskolai Kar (BGF KKFK) tehát hiányt pótol.

Ma már jószérivel csak az európai integrációval elméleti szinten foglalkozók tudják, hogy Jean Monnet, az első „európai polgár” (őt követően eddig csak a Németországot és részben Európát egyesítő *Helmut Kohl* kapta meg ezt a kitüntető címet) ötlötte ki, majd öntötte formába az Európai Szén- és Acélközösséget, nálunk ismertebb nevén a Montánuniót. Nemcsak ötletet adott a politikusoknak, hanem aktívan közrejátszott azoknak a kereteknek és formáknak a meghatározásában, amelyek között és amelyek révén az európai összefogás mind a mai napig alakul. Az a világfő, aki a XIX. és XX. század fordulójától az utóbbi utolsó negyedéig mindig ott volt, ahol az „események történtek”, már fiatalon elkötelezte magát az európai demokratikus államok összefogása mellett, és élete végéig azért küzdött, hogy a háborút a béke, a gazdasági válságokat az együttesen elért prosperitás, a hanyatló vén kontinenst az összefogásból erőt merítő, egységes Európa váltsa fel. Volt bátorsága kiállni az Európai Egyesült Államok célkitűzése mellett, mert úgy érezte, hogy en-

nek a földrésznek az országai másként nem lesznek képesek állampolgáraik számára a megbékélést, a nyugalmat és a társadalmi-gazdasági jólétet biztosítani.

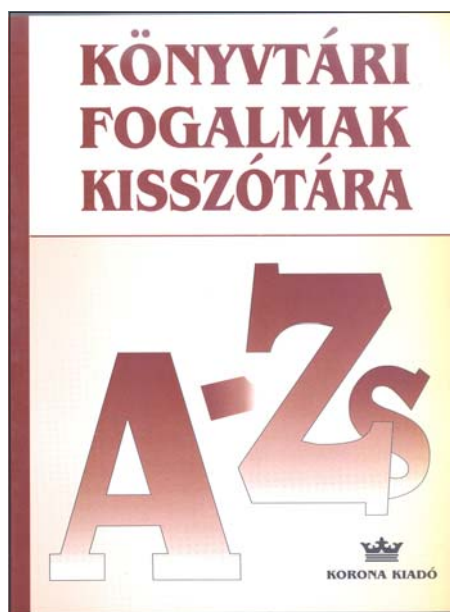
Szidhatjuk a mai európai intézményeket, számon kérhetünk rajtuk nagyon sok mindent. A szidalom és számonkérés akár Jean Monnet felé is fordítható volna, ha ő éppen ilyen intézményeket képzelt volna el, éppen ilyen Európai Unió belül. De bármennyire meghatározó személyisége volt is korának és bármennyire bizonyult képesnek a Montánuniót a kontinentális együttműködés kiindulópontjává tenni, elképzeléseiből nem minden valósult meg. Ha ez a valamivel több mint negyedszázada elhunyt gondolkodó látná munkájának gyümölcsét, talán nem lenne teljesen elégedett. De az sem biztos, hogy elégedetlenkedne. A maga végtelen gyakorlatiasságával, korlátlan optimizmusával nemcsak, hogy világosan felmérné a mai Európai Unió eredményeit, de azt is meghatározná, hogy milyen irányba kellene fordulnia, és mit kellene tennie. E feltételezést a visszaemlékezésében megjelenő számtalan, mind a mai napig beteljesületlen gondolat igazolja.

Az Emlékiratok olvasásakor nem egyszerűen a múltba tekinthetünk vissza. Túl azon, hogy Monnet – személyes tapasztalatai alapján – egy sor olyan történelmi tényre irányítja figyelmünket, amelyek kimaradtak a klasszikus történelmi olvasókönyvekből, rávezet bennünket arra is, hogy miért volt – és van – szükség az európai államok egységére. Nem a politikusok és nem is a tanár bácsik módszerével, hanem a józan ész diktálta logikára támaszkodva magyarázza el, pontosabban érteti meg, hogy miért volt szükségszerű az egyéni célok, törekvések összefogása, harmonizálása, együttes képviselése. Az Emlékiratok segíthet napjaink politikusainak, kutatóinak, az állampolgároknak jobban megérteni a folyamatokat, meghatározni a választ a „Honnan jöttünk? és a „Hová megyünk?” kérdéseire.

Az Emlékiratok, amely a BGF KKFK Az Európai Integráció Klasszikusainak Könyvtára című könyvsorozata nyitókötetete, alapmű. Az európai összefogást kutató vagy éppen gyakorló politikusok, szakemberek számára megkerülhetetlen olvasmány. Mindenki más számára alapvető eszközzel szolgál az Európai Unió eredetének és fejlődésének megértéséhez. A kötet, majd a jövőre tervezett további sorozatrészek a Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Főiskolai Karon szerezhető(k) be (tel. 1/467-7804, illetve bgf_kkfk@yahoo.com és/vagy az edutka@kkfk.bgf.hu). Az idei megrendelések ellenértékét elegendő a jövő év elején kifizetni.

Vándor János

[Monnet, Jean: Emlékiratok. Budapest: BGF KKFK, 2005. (Az Európai Integráció Klasszikusainak Könyvtára)]

KÖNYVTÁROSOK FIGYELMÉBE!